

Голас Рацзімы

Выдавецтва «Голас Рацзімы»
Краснадальская 9
Мінск

№ 39 (1301) ВЕРАСЕНЬ 1973 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 18-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут замежных моў.

Фота М. МІНКОВІЧА.

МОВЫ, ЯКІЯ МЫ ВYВУЧАЕМ

Мінскаму дзяржаўнаму педагагічнаму інстытуту замежных моў 1 кастрычніка спаўняецца 25 год. Аб дзейнасці «юбіляра» гутарку з рэктарам інстытута Нінай КРАСНОВАЙ вядзе наш няштатны карэспандэнт, кандыдат філасофскіх навук Іван ШПАДАРУК.

— Скажыце, Ніна Георгіеўна, якія мовы вывучаюцца ў інстытуце і колькі займаецца студэнтаў?

— Наш інстытут быў створаны на базе Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя Горкага з факультэтамі англійскай, нямецкай і французскай моў. Ён з'яўляецца адзіным у рэспубліцы інстытутам, які рыхтуе настаўнікаў замежных моў для сярэдніх школ і выкладчыкаў для вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, а таксама перакладчыкаў. Цяпер працуюць пяць факультэтаў — англійскай, нямецкай, французскай, іспанскай моў і факультэт перакладчыкаў, а таксама завочнае, вярчэнне і падрыхтоўчае аддзяленні. У мінулым навучальным годзе ўсімі формамі вучобы ў нас было ахоплена каля 6 000 чалавек. Навучальна-выхаваўчы працэс

ажыццяўляюць 34 кафедры, якія аб'ядноўваюць 630 навукова-педагагічных работнікаў, у тым ліку 150 чалавек з вучонымі ступенямі і званнямі, з якіх сем прафесараў і доктароў навук.

— Якое месца займае інстытут сярод вышэйшых навучальных устаноў свайго профілю ў краіне?

— Адно з першых. Зараз ён з'яўляецца навучальнай устаноўай першай катэгорыі. Аб аўтарытэце інстытута ў падрыхтоўцы высокакваліфікаваных спецыялістаў сведчыць, напрыклад, такі факт, што ў нас адкрыты факультэт павышэння кваліфікацыі выкладчыкаў замежных моў нямоўных вышэйшых навучальных устаноў СССР. Створаны таксама вучоны савет па абароне кандыдацкіх дысертацый па германскіх і рыманскіх мовах, атрымана права на выданне вучэбнай і навукова-

вай літаратуры па свайму профілю. Што датычыць паспяхоўнасці студэнтаў, то інстытут займае адно з вядучых месцаў. Так, у 1971—1972 навучальным годзе мы выйшлі на першае месца ў рэспубліцы, а ў мінулым годзе агульная паспяхоўнасць студэнтаў склала 97,6 працента.

— Якія тэхнічныя сродкі выкарыстоўваюцца ў навучальным працэсе?

— Створана лабараторыя вуснай мовы, ёсць зала праслухоўвання на 150 месцаў, два кабінеты з магнітафонамі для самастойнай работы студэнтаў, зала сінхроннага перакладу, тры залы для дэманстрацыі кінафільмаў на замежных мовах, дзве студыі гуказапісу, вялікая фанатэка. Для заняткаў студэнтаў пад кіраўніцтвам выкладчыкаў зманціравана купленая ў Францыі спецыяльная аўдыявізуальная ўстаноўка фірмы «Цэдамель».

У пачатку 1973 года адкрыта аўтаматызаваная паточная аўдыторыя, якая прызначана для чытання лекцый студэнтам. Кіраванне ўсімі 11 сістэмамі пра-

водзіцца дыстанцыйна, з галоўнага пульта. Па гэтым прынцыпу ў аўдыторыі дзейнічаюць дыяпраектар, кадрапраектар, эпідыяскоп, тэлескапічная ўказка, магнітафоны, прайгравальнік, тэлевізары з уключэннем у гарадскую і інстытуцкую сеткі. Ёсць у нас і свая тэлевізійная апаратура, пры дапамозе якой наладжваюцца навучальныя і грамадска-палітычныя перадачы.

— Тут не толькі вучаць студэнтаў, але вядзецца і навуковая работа. Раскажыце, калі ласка, аб ёй.

— Уся навукова-даследчая і навукова-метадычная работа цесна звязана з навучальным працэсам. Напрыклад, толькі на базе групы «Аўтаматычная перапрацоўка моўнай інфармацыі» праведзена некалькі навукова-тэарэтычных канферэнцый, абаронены дысертацыі, выдадзены шэраг навуковых зборнікаў, напрыклад, па рыманскай і германскай філалогіі. Зараз гадавая друкаваная прадукцыя інстытута складае звыш 260 друкаваных аркушаў, а ўсімі формамі студэнцкай

навуковай работы ахоплены 2 100 чалавек.

— Вядома, што інстытут за межних моў аказвае вялікую дапамогу сельскім школам рэспублікі. У чым выяўляецца гэтая дапамога?

— Для сельскай моладзі пры інстытуце дзейнічаюць завочныя падрыхтоўчыя курсы і завочная школа «Юны лінгвіст». Штогод для навучэнцаў школ інстытут праводзіць па замежных мовах віктарыны і алімпіяды. Часта нашы выкладчыкі выязджаюць у сельскія школы. Напрыклад, за тры апошнія гады было арганізавана шэсць над школамі Мінскай вобласці. Кожная кафедра замцоўвалася за тым або іншым раёнам. Выкладчыкі праводзілі кансультацыі і семінары для настаўнікаў, удзельнічалі ў рабоце настаўніцкіх нарад і метадычных аб'яднанняў, рыхтавалі для школ дыяфільмы, фанэграмы, вучэбныя матэрыялы і дапаможнікі, займаліся камплектаваннем бібліятэчак неабходнай літаратуры па замежных мовах.

[Заканчэнне на 2-й стар.]

жэту. А цяпер разгледзім яго расходную частку. І тут таксама знаходзіць сваё адлюстраванне палітыка нашай партыі, накіраваная на далейшы ўздым эканомікі, павышэнне дабрабыту і культурнага ўзроўню працоўных. Значная частка даходаў накіроўваецца на фінансаванне народнай гаспадаркі і сацыяльна-культурныя мерапрыемствы. У бюджэце 1973 года, напрыклад, на гэтыя мэты выдаткоўваецца 3549,6 мільёна рублёў, што складае звыш 97 працэнтаў усіх бюджэтных рэсурсаў. У гэтым выражаецца сапраўды народны характар нашага бюджэту.

На фінансаванне народнай гаспадаркі накіроўваецца з бюджэту разам з уласнымі сродкамі прадпрыемстваў і гаспадарчых арганізацый 3732 мільёны рублёў. Гэта на 10,6 працэнта больш, чым у мінулым годзе. Асабліва значна павялічваецца асінгаванні на расшырэнне галін прамысловасці, якія непасрэдна звязаны з павышэннем дабрабыту савецкіх людзей. Маюцца на ўвазе галіны гаспадаркі, што выпускаюць тавары народнага спажывання. У іх намячаецца ўкладвацца больш як 450 мільёнаў рублёў.

Для паспяховага ажыццяўлення комплекснай праграмы развіцця сельскай гаспадаркі, намечанай XXIV з'ездам КПСС, у гэту важнейшую галіну эканомікі ўкладваюцца велізарныя

матэрыяльныя і фінансавыя рэсурсы. Расходы на развіццё сельскай гаспадаркі рэспублікі вызначаны ў суме 1097,8 мільёна рублёў, у тым ліку за кошт бюджэту—516,5 мільёна рублёў. У параўнанні з мінулым годам гэтыя расходы ўзрастаюць на 13 працэнтаў. Калгасы і саўгасы выкарыстоўваюць сёлета на капітальныя ўкладанні і іншыя мэты, разам з уласнымі і бюджэтнымі сродкамі, доўгатэрміновыя крэдыты Дзяржбанка на суму звыш 140 мільёнаў рублёў.

Такія меры яшчэ больш умацуюць матэрыяльна-тэхнічную базу сельскай гаспадаркі, павялічаць вытворчасць сельскагаспадарчых прадуктаў.

У вырашэнні задач далейшага развіцця народнай гаспадаркі і павышэння дабрабыту народа вялікае значэнне мае капітальнае будаўніцтва. Агульны аб'ём капітальных укладанняў у 1973 годзе складзе 1420,2 мільёна рублёў. Такія буйныя сродкі дазваляюць значна павялічыць асноўныя фонды галін народнай гаспадаркі — пабудавать новыя заводы і фабрыкі, значна расшырыць жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва.

Галоўны сэнс усёй дзейнасці партыі—гэта клопат аб чалавеку. Широкая праграма ўздыму матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа, прынятая XXIV з'ездам КПСС, уключае далейшае развіццё і палепшэнне работы ўстаноў ас-

веты, аховы здароўя, навукі і культуры. Аб гэтым могуць расказаць расходы на сацыяльна-культурныя мерапрыемствы, якія няспынна растуць. У бюджэце сёлетняга года яны на 7,4 працэнта большыя за леташнія асінгаванні. За кошт гэтых сродкаў расшырыцца сетка школ, клубаў, бібліятэк, бальніц, дзіцячых садоў, ясляў і іншых сацыяльна-культурных устаноў, яшчэ больш умацуюцца іх матэрыяльная база.

Вядома, што ўзровень дабрабыту савецкага народа вызначаецца не толькі размерам заробатнай платы, але і тымі матэрыяльнымі і культурнымі дабротамі, якімі карыстаецца кожная савецкая сям'я, кожны савецкі чалавек за кошт грамадскіх фондаў спажывання ў дадатак да сваіх працоўных даходаў.

Грамадскія фонды таксама ўяўляюць сабой частку нацыянальнага даходу, якая накіроўваецца на бясплатных або льготных пачатках для задавальнення патрэбнасцей савецкіх людзей. Гэтыя даброты кожны савецкі грамадзянін атрымлівае на працягу ўсяго свайго жыцця.

Шлях палепшэння дабрабыту працоўных за кошт грамадскіх фондаў набывае ўсё большае значэнне. Пры ўтварэнні гэтых фондаў галоўную ролю адыгрывае бюджэт. На бясплатную адукацыю, медыцынскае абслугоўванне, выплату пенсій і дапамог, розныя льго-

ты і іншыя расходы з грамадскіх фондаў у 1972 годзе затрачана на 8,9 працэнта больш сродкаў, чым у 1971 годзе. Рост грамадскіх фондаў спажывання на 1973 год вызначан на 7 працэнтаў, іх абсалютны аб'ём перавысіць 2,6 мільярда рублёў.

Дзяржава з грамадскіх фондаў фінансуе расходы па бясплатнаму навучанню і медыцынскаму абслугоўванню. Значны асінгаванні накіроўваюцца на ўтрыманне дзіцячых ясляў і садоў, бібліятэк і чытальняў, дамоў культуры і іншых устаноў культуры. Бясплатна або на льготных умовах выдаюцца пецёўкі ў санаторыі, дамы адпачынку, дзеці адпачываюць у аздараўленчых лагерах і г. д.

Напрыклад, на народную асвету, навукі і культуру выдаткавана сёлета 803,4 мільёна рублёў, на ахову здароўя і фізічную культуру—326,4 мільёна рублёў, на дзяржаўнае сацыяльнае страхаванне, сацыяльнае забеспячэнне і дзяржаўную дапамогу мнагаспартным і адзіночным маці—398,8 мільёна рублёў. Толькі на расходы, звязаныя з павышэннем ставак і службовых акладаў урачоў, настаўнікаў, выхавальцаў дзіцячых дашкольных устаноў і некаторых іншых катэгорый работнікаў, павышэнне стыпендыі студэнтам вышэйшых навучальных устаноў і тэхнікумаў у гэтым годзе прадугледжана асінгаваць каля 60 мільёнаў рублёў.

Для дзяцей дашкольнага ўзросту дзейнічае шырокая сетка дзіцячых ясляў і дзіцячых садоў, у якіх выхоўваецца больш як 230 тысяч дзяцей, а расходы на іх утрыманне складаюць сёлета 73,7 мільёна рублёў, што значна больш, чым у мінулым годзе.

Прадметам асаблівага клопату партыі і ўрада з'яўляецца ахова здароўя савецкіх людзей. Дзяржаўны бюджэт рэспублікі намячае шэраг мерапрыемстваў па далейшаму расшырэнню сеткі лячэбна-прафілактычных устаноў і палепшэнню медыцынскага абслугоўвання насельніцтва. Асінгаванні на гэтыя мэты вызначаны ў размеры 324 мільёны рублёў, што на 11,4 мільёна рублёў больш, чым у мінулым годзе. На будаўніцтва медыцынскіх устаноў выдзелена 17 мільёнаў рублёў, на аснашчэнне лячэбных устаноў інвентаром і абсталяваннем—4,6 мільёна рублёў.

Можна прывесці яшчэ нямала лічбаў, якія ілюструюць глыбока народны характар усёй фінансавай палітыкі Камуністычнай партыі і ўрада нашай краіны. Але зазначу толькі, што дзяржаўны бюджэт, з'яўляючыся асноўным планам утварэння і выкарыстання фонду грашовых сродкаў краіны, будзе і надалей надзейна забяспечваць няўхільнае развіццё народнай гаспадаркі, яшчэ больш спрыяць павышэнню матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця працоўных.

ВІЛІЯ—«ДОНАР» СВІСЛАЧЫ

Аб тым, што на поўначы Мінскай вобласці будзеца буйнейшая ў рэспубліцы Вілейска-Мінская водная сістэма, «Голас Радзімы» паведамляў ужо ў № 20 за мінулы год. З таго часу на ўдарнай будоўлі пяцігодкі адбылося шмат падзей, самая галоўная з якіх—перакрыццё ракі Віліі.

У недалёкай будучыні прадпрыемствам сталіцы спатрэбіцца каля 700 тысяч кубаметраў вады ў суткі. Цяпер для тэхнічных мэт выкарыстоўваецца артазіянская вада, запасы якой у наваколлі горада таксама абмежаваны. З уводам у дзейнасць ў будучым годзе Вілейскай сістэмы ў Свіслач кожны суткі будзе ўлівацца больш за мільён кубічных метраў вады Віліі.

Днём нараджэння Вілейскага «мора» стала 8 верасня. Менавіта ў гэты сонечны восеньскі дзень адбылося перакрыццё рэчышча Віліі.

З самай раніцы да месца, дзе ўзнялося вялізнае жалезабетоннае цела вадаскіду, пачалі пад'язджаць аўтобусы з жыхарамі навакольных месц,

гасцямі з Маладзечна, Вілейкі, Мінска. На галоўны гідравузел прыбылі кандыдаты ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. Машэраў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў, сакратар ЦК КПБ У. Міцкевіч, іншыя партыйныя і савецкія дзеячы.

Пачынаецца ўрачысты мітынг. Міністр меліярацыі і воднай гаспадаркі БССР У. Паўлючак гарача віншуе ўсіх, хто ўзводзіў галоўны гідравузел і іншыя аб'екты сістэмы.

З каманднага пункта падаецца сігнал да пачатку перакрыцця. Нібы гром, заракаталі матары магутных бульдозераў, калі яны накіраваліся ў атаку на раку ў ваду ссоўваюцца сотні кубаметраў загадзя нарыхтава-

нага грунту, каменя. Пеніцца рака, бурліць, змывае грунт, не хоча пакідаць абжытае рэчышча. Але ўсё вужэйшым становіцца праран. І вось, нарэшце,— перамога!

Усяго 50 мінут спатрэбілася для таго, каб закрыць праран. Вада хлынула да падножжа вадаскіду і праз яго донныя галерэі—у 700-метровы канал, злучаны са старым рэчышчам. Але каналы прапусцілі толькі частку вады. Астатняя пачала запаўняць частку штучнага мора.

Вілейска-Мінская водная сістэма—гэта не толькі вада для прамысловых патрэб. Гэта яшчэ і велізарная зона адпачынку з новымі санаторыямі, дамамі адпачынку, пансіянатамі, спартыўнымі базамі, піянерскімі лагерамі, якія раскінуцца на сотню кіламетраў. Гэта яшчэ і сістэма штучных азёр вакол сталіцы і, нарэшце, папрыгажэўшая, апрачунтая ў граніт Свіслач, якая ўжо хутка прыме воды Віліі.

А. ХУДАВЕЦ.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Усё вужэйшым становіцца праран. 2. Перамога!

Фота М. БАНДАРЫКА.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

ДЗЕЛАВОЕ СУПРАЦОУ-НІЦТВА

Цесныя дзелавыя і навукова-тэхнічныя кантакты ўстанавіліся паміж работнікамі жыллёва-камунальнай гаспадаркі Беларускай ССР і іх калегамі з Польскай Народнай Рэспублікі. Сталі традыцыйнымі абмены дэлегацыямі работнікаў адна тыпных служб, вывучэнне перадавага вопыту, ажыццяўленне сумесных мерапрыемстваў па азеланню пагранічных зон, ахова навакольнага асяроддзя.

Вялікую цікавасць у нашай рэспубліцы, напрыклад, выклікае вопыт польскіх суседзяў па эксплуатацыі каналізацыйнай

сеткі, прымяненню прагрэсіўных метадаў па ачышчэнні сцэкавых вод. На прайшоўшай сёлета ў Гродна галіновай нарадзе «Новая тэхніка і тэхналогія на ачышчальных збудаваннях водзправодаў і каналізацый і павышэнне эфектыўнасці іх работы» поспехам карыстаўся даклад, зроблены спецыялістамі з ПНР.

З году ў год мацнеюць сувязі работнікаў служб зялёнай гаспадаркі гарадоў Брэста, Варшавы, Любліна. Восенню мінула года супрацоўнікі Варшаўскага зелянгаса падарылі сваім беларускім сябрам 8 тысяч руж. Вялікую партыю руж перадалі работнікам канторы зялёнай гаспадаркі Брэста сёлетняй вясной прадстаўнікі Люблінскага зелянгаса. Цяпер ру-

жы, прывезеныя з Польшчы, упрыгожваюць тэрыторыю мэрэрыяльнага комплексу Брэскай крэпасці-героя.

А. ЯРОХІН.

ВЁСКИ ПЕРАТВАРАЮЦА У ПАСЁЛКІ

Непазнавальна змяніла свой выгляд вёска Казловічы калгаса імя Кірава Слуцкага раёна. Тут пабудаваны дом культуры, сярэдняя школа, гандлёвы цэнтр, адміністрацыйны будынак, сокавы завод. На цэнтральнай вуліцы вырасла 20 жылых дамоў з усімі выгодамі. Заасфальтаваны вуліцы, тратуары.

Такіх абноўленых населеных пунктаў у раёне ўжо шмат. Калгасы і саўгасы перабудоўваюць вёскі ў сучасныя пасёлкі з усімі культурнымі, камунальнымі і бытавымі выгодамі. Цалкам змяніліся, напрыклад, цэнтральныя сядзібы калгасаў імя Дзяржынскага, імя Красіна, імя Куйбышава, «Прамень камунізму» і іншыя.

Толькі за два гады дзевятай пяцігодкі ў раёне здадзены ў эксплуатацыю 5 школ, 10 клубаў, 3 фельчарска-акушэрскія пункты, 2 гандлёвыя цэнтры, 2 дзіцячыя сады, паліклініка, 4 бібліятэкі, 750 індыўдуальных жылых дамоў. Асабліва шмат аб'ектаў пабудавана ў населеных пунктах Мялешкі, Ле-

ніна, Серагі, Селішча, Кірава і іншых.

За кошт дзяржаўных фондаў калгасаў здадзена жыхарам 70 кватэр, пачалі работу 6 камбінатаў бытавога абслугоўвання, нямала зроблена па тэлефанізацыі вёсак.

Раённай схемай планіроўкі к перспектывнаму развіццю прызначаны 77 населеных пунктаў. На 45 з іх ужо распрацаваны схемы і праекты планіроўкі. Цяпер будаўніцтва аб'ектаў культурна-бытавога, жыллёвага і вытворчага прызначэння вядзецца ў адпаведнасці з гэтымі схемамі і праектамі. Пройдзе зусім нямнога часу, і населеныя пункты стануць сучаснымі буйнымі пасёлкамі.

М. СЯРУК.

ТАК МЕНЯЮТСЯ УБЕЖДЕНИЯ

БЕЛОРУССКУЮ ССР ПОСЕТИЛА ГРУППА ЧЛЕНОВ ДУХОБОРЧЕСКОЙ ОБЩИНЫ ИЗ КАНАДЫ. ЗНАКОМСТВО ТУРИСТОВ С НАШЕЙ РЕСПУБЛИКОЙ ДЛИЛОСЬ ТРИ ДНЯ.

МОЖНО было понять этих седовласых иностранцев с безукоризненной старорусской речью. Хоть и немало оставалось в их распоряжении времени — целый месяц, но побывать прежде всего хотелось там, где родились их деды и откуда начали свой долгий путь скитальцев их отцы. А места эти — южная Россия, Кавказ... Туда-то и спешили духоборы.

Но произошло то, чего уж никак не могли предвидеть эти истосковавшиеся по России люди: незнакомая и неизвестная прежде Беларусь — всего за три дня стала для них такой близкой, что не хотелось покидать гостеприимный Минск.

— Если хоть раз еще доведется побывать в Советском Союзе, обязательно заедем в Минск, — сказала уже в первый день Меланья Светлишева. Эти слова потом повторили почти все.

Что же это? Чары знаменитого белорусского гостеприимства или извечная любознательность туристов? Было, конечно, и то, и другое. Но именно в Белоруссии, после знакомства с ее историей и сегодняшним днем, у этих людей, рожденных в Канаде и никогда не живших дома, проснулось знакомое с детства каждому русскому острое и радостно-восторженное чувство Родины, когда своими считаешь и подмосковную рощу, и белорусское поле, и ковыльную украинскую степь, и горы Кавказа...

ИВОТ первые впечатления, полученные на белорусской земле. Они очень обильные и порой самые неожиданные:

«О, это же Британская Колумбия! А это, смотрите, смотрите! Саскачеван!» Так «узнавали» гости белорусские пейзажи, но тут же замечали детали, которых не увидишь в Канаде. Их поражали простор колхозных полей и добротный вид деревень. Как своим, радовались они хорошим дорогам и ухоженным садам, то и дело мелькавшим за окнами автобуса.

— Скажите, а сколько у вашего крестьянина земли? — спрашивает один из гостей. — Если он захочет приобрести в собственность какую-то сотню акров и жить с нее, то это возможно?

— Да ты, Майк, еще ни в чем не разобрался, — предупреждает мой ответ другой турист. — У них ведь даже понятия нет о собственности. Они в свое время не меньше нас с тобой намажались на полосках. Сообща оно лучше. Да и техника какая, смотри, на полях. Разве такую сам купишь?

Из рук в руки они передают фотографии послевоенного разрушенного Минска. А за окном проносятся зеленые улицы сегодняшней столицы республики, великолепные новые дома, дворцы.

— Мне даже трудно представить, что этот красивый город вы восстановили из развалин меньше чем за тридцать лет, — говорит Петр Абросимов. — Такому дружному и трудолюби-

вому народу нужно поклониться.

Пацифизм и отрицание всяческого кровопролития — убеждение этих людей. За отказ брать в руки оружие духоборы преследовались царским правительством. Потому-то они и покинули свою Родину. Но вот на экране мелькают кадры кинофильма о зверствах немецких оккупантов на территории республики, и от гнева и боли гости невольно сжимают кулаки.

— Такие преступления прощать нельзя, — тихо говорит Михаил Глухов. — С фашизмом надо бороться. Мне жалко, что мы только сейчас начинаем понимать это...

Поездка по восстановленному городу и просмотры кинофильмов были первыми фрагментами той большой и незабываемой картины боевого прошлого нашего народа, с которой гости познакомились в Белоруссии. Но самым впечатляющим оказалось знакомство с Хатынью. Под холодным осенним дождем гости обнажили головы у Вечного огня, символизирующего память о почти двух миллионах погибших белорусов.

— Я не политик, но скажите, почему вы вот так же не разрушили немецкого города? Ведь немцы принесли вам столько горя.

— Мы воевали против фашизма, но не против немецкого народа.

— Да, вы, советские, великодушный народ...

Осмотр Музея истории Великой Отечественной войны закончился встречей с участниками войны — Героем Советского Союза, бывшим наводчиком орудия Иваном Самбуком и заместителем командира партизанского соединения Константин Доморадом. Долго не отпускали гости ветеранов, то и дело прерывая их рассказ горячими аплодисментами. И вновь вопросы, вопросы, свидетельствующие о живом интересе ко всему, что связано с прошедшей войной:

— Как называются ваши награды и за что вы их получили?

— А кто такие подпольщики?

— И женщины тоже воевали?

— Приезжайте в Канаду, выступите перед остальными нашими братьями и сестрами.

Уже в конце встречи ко мне подошла Меланья Попова и протянула исписанный листок:

— Где можно купить эти книги? Мне сказали, что в них описана история партизан.

Меланья Ивановна рассказала, что дома, в Миндае, у нее уже большая, свыше двухсот томов, библиотека русских книг. А на стене висит карта Советского Союза, на которой они с мужем Алексеем Петровичем отмечают места, описываемые в книгах. Из Белоруссии супруги Поповы увезли увесистую пачку книг — романы белорусских писателей, военные мемуары, сборники документов о партизанском движении.

ИВАНА Попова интересовала экономика. Начал он издавать, неторопливо, пытаясь понять суть непо-

нятных для него явлений:

— Когда-то я прочитал, что Белоруссия — край болот. Мы много уже проехали, а болотя так и не видел. Скажите, книги, наверное, врут?

— Нет, книги не врут — они просто устарели. Болота мы осушили и сейчас сеем на них хлеб.

— А вам хватает своего хлеба?

— Если не хватает, то привозим с Украины, из России.

— Покупаете?

— Да, взамен за свои станки, машины...

— О, я слышал об этой системе! Она помогает вам строить большие заводы?

К сожалению, гости не успели посетить завод или колхоз. Но рост нашей экономики, промышленности и сельского хозяйства они ощутили в залах Выставки достижений народного хозяйства БССР.

Здесь «вкусы» земляков разошлись. Одни подолгу не могли отойти от стендов земледелия, процеживая в пальцах струйки блестящих льняных семян. Другие придиричиво осматривали продукцию легкой промышленности. («У вас тоже модно одеваются!») Третьих интересовали станки. Эти люди сами изведали нелегкий труд хлебопашцев, своими руками собирали машины и возводили дома. Потому они хорошо понимают цену всему, что создал белорусский народ за годы Советской власти.

Николай Тарасов привел в восторг могучие автосамосвалы БелАЗ:

— Вильям, ты посмотри, — возбужденно хлопал он по плечу Владимира Сторожева, — сорок тонн берет! Я в Канаде таких не видел. Дома рассказу — не поверят. А тракторы «Беларусь» видел. Ты посмотри, — не унимался он, взглядом знатка обнаруживая все новые детали, — и передние колеса ведущие! — И уже мне: — У вас хорошие машины, можете гордиться, молодцы! Это говорю я, Ник Тарасов, а я в машинах толк знаю.

РАСПОЛОЖИВШИСЬ в холле гостиницы, мы с Василием Угловым беседуем об истории духоборчества, о его сегодняшнем дне. Гость делится впечатлениями

о поездке. Василий Тимофеевич один из тех, кто ревностно читает историю движения духоборов и по сей день принимает активное участие в деятельности общины.

— В нашей среде за последнее время произошли большие изменения, — говорит Углов. — Они выразились не только в том, что мы нынче не придерживаемся коммуналной жизни и во многом ассимилировались. Главное, что у большинства из нас во многом изменились, стали шире и прогрессивнее взгляды на жизнь. Мы постепенно выходим из своей замкнутости, все активнее включаемся в общественную жизнь, в борьбу за мир. Мы, например, официально, от имени всех духоборов, приветствовали окончание войны во Вьетнаме. Мы радовались визиту Брежнева в Соединенные Штаты и целиком одобряем курс на мирное сосуществование, отстаиваемый вашим правительством.

— Наша поездка в Советский Союз — тоже один из признаков роста политической и общественной активности духоборов. — Продолжает земляк. — Я всегда считал, что русскому народу больше, чем какому-либо другому, свойственно извечное стремление к миру. Теперь это мнение во мне укрепилось. Мы поняли, как нужно бороться за мир, быть активными в этой борьбе, чтобы никогда и нигде больше не лилась кровь людей.

— Наша поездка, — сказал в заключение В. Углов, — организована по инициативе Федерации русских канадцев. Мы не члены этой организации, но очень рады, что в последнее время между нами налаживаются контакты. Передайте через вашу газету правлению Федерации большую благодарность за нашу поездку.

...От Федерации русских канадцев группу духоборов возглавляла Мария Лежебокова. Она подтвердила слова Василия Углова. Да, это положительный факт, что между духоборами — особенно членами союза духовных общин Христа — и Федерацией русских канадцев устанавливаются все более тесные связи.

— Сейчас в Гранд Форксе

мы ежегодно проводим совместный молодежный фестиваль. Совместно отмечали 70-летие поселения духоборов в Канаде, а еще раньше провели совместный концерт на празднике 100-летия Канады. Единство всех прогрессивно настроенных соотечественников за рубежом может помочь в борьбе за мир. Оно делает наш голос более звучным и уверенным. Мы надеемся, что такие, как эта, совместные поездки на Родину еще больше сблизят нас.

РАВНОМЕРНО вращаются бобины магнитофона, переноса на пленку негромкое многоголосье задушевной песни. Этот момент, пожалуй, был кульминационным во время товарищеского ужина, устроенного для членов группы Белорусским товариществом по культурным связям с соотечественниками за рубежом и редакцией газеты «Голас Радзімы».

Магнитофонная пленка сохранила для нас голоса Марии Абросимовой, Меланьи Поповой, Пелагеи Угловой, Татьяны Поповой и других женщин, которые исполнили на вечеру свои песни. В песнях выражают они любовь к России, хранят воспоминания о ее красотах, о щедрости и доброте русского народа. Можно только удивляться, как там, в Канаде, певцы сохранили ни с чем не сравнимые народные интонации, эту раздольность и тихую грусть мелодии.

На вечеру было сказано много взволнованных, задушевных слов благодарности за все, что гости увидели и узнали в нашей республике. А Василий Углов, выступавший от имени группы, попросил поместить его слова в нашей газете: «Дорогие белорусские друзья! Позвольте выразить свою сердечную благодарность всем вам за тот теплый прием, который вы оказали нам во время пребывания в Минске. Мы очень сожалеем, что приходится так скоро расставаться с вами. У нас останутся самые светлые впечатления о Белоруссии. Приезжайте к нам в Канаду, и мы так же тепло встретим вас. Да будет мир во всем мире!»

Вячеслав ХОДОСОВСКИЙ.

Группа духоборов в Белорусском товариществе.

Фото Э. ТРИГУБОВИЧА.

**пiшучь
землякi**

РАДОСТНОЕ СОБЫТИЕ

В июне мы с мужем побывали в Москве. Приезжали в составе группы туристов из Федеративной Республики Германии.

Для того, чтобы рассказать подробно обо всем, что можно увидеть в советской сто-

лице, надо обладать талантом писателя. Но, к сожалению, у нас такого таланта нет. Просто нам хочется поделиться с читателями газеты «Голас Радзімы» своими впечатлениями о поездке на Родину.

Многих туристов, и нас в том числе, поразило московское метро. Его нельзя сравнить ни с берлинским, ни с парижским. Так говорят все, кто бывал в этих городах. На станциях московской подземки чистота и уют, оформление станций может поспорить

с художественным музеем. Москвичи имеют все основания гордиться творением своих рук.

Кстати, о жителях Москвы. Человеку, приезжающему в СССР с Запада, прежде всего бросается в глаза спокойствие советских людей. Мой муж, например, часто говорил: «Ты посмотри, какие прекрасные лица у этих людей. Они такие спокойные и веселые...»

В Москве мы встречались с моим братом и его женой,

которые приехали туда из Белоруссии.

Все вместе мы осматривали Москву, ходили в музеи, в кино, были в ресторанах. Запомнилось посещение парка имени Горького: мы катались на лодке, зашли в танцевальный зал, побывали в открытом театре, где профессиональные артисты давали бесплатный концерт. Ушли оттуда поздно вечером, а многие люди еще гуляли и с наступлением сумерек не спешили покидать парк.

А в последний день перед

отъездом мы побывали в Мавзолее В. И. Ленина. Эта встреча с великим человеком, революционером, коммунистом, встреча, о которой мы мечтали, стала логическим завершением нашего незабываемого пребывания в Москве.

Лидия АНДРОСОВА.
ФРГ.

«Голас Радзімы»

№ 39 [1301]

A group of American tourists in Minsk.

Photo by V. ANDRONOV.

P EACEFUL coexistence presupposes cooperation between countries in the most various fields — economic, political, cultural, scientific, technical and so on. Such cooperation is unthinkable without one side being adequately informed of the way of life, thinking, opportunities, and intentions of the other, and without a mutual exchange on a broad range of problems. «To live in firm peace it is necessary to trust one another, and to trust — we must know each other

cerns the problem of information exchanges between countries with different social and political systems. In his report on the 50th anniversary of the USSR L. I. Brezhnev, General Secretary of the CPSU Central Committee, pointed out the following: «One often hears that the West attaches importance to cooperation in the cultural domain and, especially, to the exchange of ideas, the extension of information, and to contacts between nations. Permit us to declare he-

circles in capitalist countries are trying to use the most sophisticated technical means of information for attacking the Soviet Union and other socialist countries, and for sowing discord among nations. It is impermissible to use global mass media, like the radio and television, for ideological subversion. The modern mass media can and should be used in conditions of peaceful coexistence for the propaganda of the ideas of peace and friendship, for creating an atmos-

Peaceful coexistence and exchange of information

better», L. I. Brezhnev said in his speech on American television.

The improvement of the international situation, based on cooperation and understanding, largely depends on overcoming the hangovers of the «cold war» period. The so-called freedom of information principle is probably one of the most tenacious relapses of that gloomy period. This principle abstractly proclaims the right of any individual, of any private or state organization to collect and disseminate any information. «Freedom of information», a modernized version of the bourgeois «freedom of speech», was used in the «cold war» period to theoretically justify ideological subversion against the Soviet Union and the other socialist countries, and to interfere in the internal affairs of other states.

History itself has proved that the «freedom of information» slogan is not by far as democratic as it might appear, because it actually gave every advantage to monopolists in the sphere of mass media. It was not incidental that, while addressing an international seminar of television experts in Tampere, President Urho Kekkonen of Finland said, in part of his speech: «In the international and national plane, there are grounds for the reassessment of the value of freedom of speech. It looks as if the champions of unhindered information are coming out not for equality among nations, but on the side of the stronger and the wealthier».

The radical improvement of the international situation is connected with new approaches, with new constructive proposals in most varied fields. One con-

re in all earnest: we, too, are in favour of this, if, of course, such cooperation is conducted with due respect for the sovereignty, the laws and customs of each country, and if it promotes mutual spiritual enrichment of the peoples, greater trust between them, and the ideas of peace and good-neighbourliness».

The principle of a purposeful exchange of information in the name of peace and cooperation has already found broad application in international practice, and met with the approval of the world public. In 1972, for instance, the Soviet Union submitted to the 27th Session of the UN General Assembly, as a separate item, the proposal «On the Elaboration of an international Convention on the Principles of the Use by States of Artificial Earth Satellites for Direct Telecasting».

The extension of information exchange in the name of closer good-neighbourly relations, durable peace and mutual spiritual enrichment has found broad reflection in quite a number of agreements lately concluded by the Soviet Union with France, the FRG and the USA. Scientific and technical information, documents and research findings in most various spheres make up a substantial proportion of this exchange. This will doubtlessly provide a powerful stimulus for more rapid scientific and technological progress on a world scale. Other kinds of information are also of no small importance.

Peaceful coexistence is impossible without the renunciation of slanderous information, the stopping of the propaganda of war, militarism, nazism, national and race hatred and violence. In the meantime, certain reactionary

phere of businesslike cooperation.

Although the mass media have always been, and remain, weapons of political, diplomatic and ideological struggle, there is every prerequisite for cooperation between various countries in using these media in the key problems concerning the whole of mankind. Among these are, in the first place, the problems of safeguarding peace, environmental protection, the peaceful utilization of atomic energy and space, the campaign against the most dangerous and widespread diseases, the spread of education and a number of other questions. As we see, mankind faces many questions on which to exchange allround information, with a view to their earlier and most effective solution for the common good.

The overcoming of the prejudices and attitudes typical of the «cold war» period is of no small importance for the deepening of the major changes which have taken place in the international arena, thanks to the implementation of the Soviet Peace Programme. The mass media were, perhaps, the main instruments in the cultivation of such prejudices and such attitudes. Under the new conditions, they must carry out the important mission of dispelling the prejudices of the past in people's minds. The change in the character and purpose of information exchange between countries having different social and political systems is becoming a vital factor in the further advance towards closer cooperation and mutual understanding among nations.

By Valery KORBEINIKOV,
Candidate of Science
(Philosophy)

Science serves man

Half a century is an insignificant period of time for the history of mankind. However, the Soviet people achieved great successes in the course of such a period.

At present, every third person studies in Byelorussia. In the BSSR there are 178 scientific research establishments, and among them — the Academy of Sciences, 28 higher educational establishments, including two universities, as well as 129 secondary special educational institutions. About 50 thousand people work in the sphere of science and higher education, whereas the number of specialists holding diplomas who work in different branches of the national economy reaches a total of 620 thousand which 3.3 times more than in the whole of pre-Revolutionary Russia.

Scientific workers of the BSSR belong to different nationalities — 50 per cent of them are Byelorussians, 35 per cent are Russians, 7 per cent — Jews, 6 per cent — Ukrainians, where as Tatars, Poles, Armenians, Lithuanians, Latvians and others constitute a total of 5 per cent. Byelorussian scientists occupy a leading position in the USSR in various fields of research, such as spectroscopy and luminescence, mathematics, industrial cybernetics, nuclear energetics and others.

The research establishments of the Academy of Sciences of the BSSR maintain close contacts with scientists in other Union Republics. The Institute of Industrial Cybernetics of the Byelorussian Academy of Sciences is a USSR leading organization in the field of working out the theoretical basis and the technical means for automated designing systems and the technology of production in mechanical engineering. The Research Institute of Mass and Heat Transfer of the Academy of Sciences of the BSSR is a major institution in the USSR in the field of research into the problems of mass and heat transfer in technological processes.

The Institute of Physics of the Academy of Sciences of the BSSR maintains close contacts with 65 research establishments and higher educational institutions of the Soviet Union.

Under the conditions of scientific and technological progress, science becomes a still more powerful force and its close ties with spheres of production constantly grow in strength. Widely applied in a number of compu-

ting centres of the USSR in many foreign countries are the results of the research carried out by the Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the BSSR and by its computing centre in conjunction with a Branch of the Scientific Research Centre of Electronic and Computing Technics.

Under the influence of science, important changes take place in agriculture.

The industry of the Byelorussian countryside

Our Party and the Soviet Government have exerted titanic efforts indeed in order to overcome the centuries-old backwardness of the countryside and create large-scale, intensive agriculture.

In 1928, only 39 tractors worked in the fields of Byelorussia. At present the power-capacities of the collective and state farms of the Republic exceed 12 million horse-powers. The existing ratio of power application in agricultural labour has reached the figure of 200 horse-powers per 100 hectares of cultivated soil.

About 90 thousand tractors work in our fields as well as 30 thousand combine-harvesters, more than 9 thousand potato-picking combines, a great number of lorries and various other machinery. Extensive use of machinery has made it possible to mechanize almost completely the processes of ploughing, sowing of grain crops, flax, sugar beet, as well as the harvesting of grain and silo-crops.

Collective and state farms of the Republic implement agricultural production on the basis of the modern achievements of science and advanced experience. As a result, the production costs of a double center of grain fell fourfold in the last five years.

The Leninist plan of the electrification of the countryside, as part of the plan of the electrification of the whole of the country, played a great role in the industrialization of the rural areas of Byelorussia. Nowadays all the collective and state farms and all populated centres of more than ten households are provided with electricity. At present each of such state farms as «Rassvet» (Dawn), «Zhdanovich», «The Minsk Vegetable Factory» of the Minsk District and a number of others uses annually almost three million kilowatt-hours of electric power, that is, the same amount as was produced in the whole of Byelorussia in 1913.

Five years ago a school of young physicists has been established at the Institute of Physics of the Academy of Sciences of the BSSR. Twenty-five pupils from different secondary schools of Minsk who are gifted for physics are studying here under the competent direction of the scientific workers of the Institute. ON PHOTO: director of the school candidate of science (physico-mathematical) V. KOMAR and the pupils are discussing a very interesting question.

Photo by V. LUPEIKO

ПРОИСХОДЯЩИЙ в настоящее время процесс разрядки международной напряженности является прежде всего результатом последовательной ленинской внешней политики КПСС, направленной на реализацию выработанной XXIV съездом партии Программы мира, активно поддержанной советским народом, коммунистическими и рабочими партиями братских социалистических стран. Важными вехами в реализации Программы мира стали визиты Л. Брежнев в США, ФРГ, Францию, заключенные в ходе этих визитов соглашения.

В коммюнике о встрече в Крыму руководителей коммунистических и рабочих партий социалистических стран, состоявшейся в июле этого года, говорится:

«Политика разрядки напряженности и развития мирного сотрудничества государств пользуется горячей поддержкой народов, всей прогрессивной, миролюбивой общественности мира». Вместе с тем в коммюнике отмечается, что в мире «по-прежнему существуют силы, которые, действуя в духе «холодной войны», противостоят международной разрядке, выступают за наращивание военных приговоров, раздувание военных бюджетов. Необходимы постоянная бдительность в отношении политики этих сил, противодействие их попыткам вводить в заблуждение мировое общественное мнение, сеять недоверие и вражду между народами, использовать разрядку напряженности для подрыва позиций социализма».

Силы, которые никак не хотят вылезать из окопов «холодной войны», представляет прежде всего могущественный и влиятельный в развитых странах капитала «военно-промышленный комплекс». Производители оружия в самой идее мирного сосуществования, в разрядке напряженности видят угрозу не только потери баснословных барышей, но и своим возможностям и впредь определять внешнеполитический курс крупнейших западных держав. Достаточно вздуматься в одну лишь цифру — за период с 1965 по 1972 год Соединенные Штаты израсходовали только на войну во Вьетнаме, не говоря уже о колоссальных затратах на гонку вооружений, 135 миллиардов 500 миллионов долларов. Уже из этого понятны тревоги торговцев оружием и их коммивояжеров в буржуазных парламентах по поводу призывов мировой общественности к сокращению военных бюджетов.

Сфабрикованный приверженцами «холодной войны» образ «агрессивного, антидемократического и тоталитарного» коммунизма блекнет сейчас в умах простых людей Запада. Эти люди видят, что идеологические мифы «холодной войны» не имеют ничего общего с реальным обликом социализма, самого передового, самого гуманного и миролюбивого общества на земле. Успехи Советского Союза, других стран социализма в области экономики и культуры, их мирные инициативы окончательно развеяли эти мифы буржуазной пропаганды. И далеко не случайно с такой тревогой пишет сейчас западная печать о девальвации идей и ценностей буржуазного общества и растущей популярности марксизма-ленинизма, идей научного социализма. Торжественные идеалы «свободного предпринимательства» не выдерживают конкуренции с теми идеалами, с теми гуманистическими нормами отношений между людьми, которые утвердило социалистическое общество. Так, опрос общественного мнения, недавно произведенный службой Льюиса Харриса в США, показал, что «41 процент американцев открыто считают, что система, при которой они живут, чужда им». И такие данные, а число их поистине велико, имеются уже сегодня, когда правда о коммунизме еще активно глушится в странах капитала, когда граждан многих «свободных обществ» все еще держат на поистине голодном информационном пайке во всем, что касается жизни в СССР, в других социалистических странах.

Противники разрядки международной напряженности и обслуживающие их органы массовой информации пытаются, как всегда, «утолить» информационный голод своих читателей за счет откровенной дезинформации о жизни в СССР и других социалистических странах, беспардонной клеветы на их миролюбивую внешнюю политику.

Практически сразу же после того, как были завершены переговоры Л. Брежнев с президентом Никсоном в США в июне этого года, организаторы антисоветской кампании и на Западе, и на Востоке удивительно хорошо сработавшимся хором заговорили о «сговоре сверхдержав», о «разделе мира» между СССР и США, о том, что-де создан некий советско-американский кондоминиум «пакс руссо-американо», якобы намеревающийся поглотить не только Европу, но заодно и Азию. Тон этой кампании задавала шпрингеровская пресса в ФРГ, известная своим пристрастием к

репортажам из окопов «холодной войны». Ее поддержала реакционная печать Англии и Франции. В унисон с ними зазвучали из Пекина истерические призывы Чжоу Энь-лая и телетайпов Синьхуа к европейцам: дабы не быть «поглощенными двумя сверхдержавами», укрепить НАТО, вооружаться, создавать новые «ядерные зонтики». Противники разрядки восторженно кричали о том, что в результате подписания Соглашения о предотвращении ядерной войны между СССР и США американский «зонтик» якобы уже окончательно «продырявлен», как выразилась одна западногерманская газета, а в образовавшиеся «дыры» на голову европейцев вот-вот посыплются советские бомбы. Следуя этой логике, с позволения сказать, логике,

республик, которые все еще пытаются говорить от имени не раз преданных им народов.

Деятельность этих кругов тесно координируется с теми самыми пережитками «холодной войны», о которых говорил сенатор Мэнсфилд. Как сообщила в июне этого года австрийская газета «Фольксштимме», на подрывной радиостанции «Свобода», действующей на территории ФРГ, ведется подготовка к созданию «редакции прибалтийских республик» и уже создано специальное отделение, которое будет заниматься организацией передач для евреев Советского Союза. К работе в ней, по свидетельству «Фольксштимме», привлекаются еврейские националисты, эмигрировавшие из Советского Союза и

в счет. Мало того, их усилия становятся тем активнее, чем успешнее продвигается работа по ликвидации последствий «холодной войны». Так, второй этап Советского во вопросам безопасности и сотрудничества в Европе они пытаются использовать для того, чтобы под флагом беспрепятственного обмена информацией вести в странах социализма на легальных основаниях антикоммунистическую пропаганду, ту самую, которой издавна занимаются взращенные и подкармливаемые Центральным разведывательным управлением США радиостанции «Свобода» и «Свободная Европа». Такой возможности, естественно, господства антикоммунисты и антисоветчики не получают. Это прекрасно понимают реалистически мыслящие деятели Запада, подобные сенатору Фулбрайту, который, потребовав прекращения программы «Свободы» и «Свободной Европы», спросил: «Как бы нам понравилось, если бы русские передавали на нашу страну программы радиостанции «Свободная Америка»? А как, добавим к этому, насчет программ «Свободная Италия», «Свободная ФРГ» и так далее?

СССР за обмен информацией с Западом. «Мы, — сказал Л. Брежнев в Алма-Ате, — убеждены в правоте нашего пути, нашей марксистско-ленинской идеологии и не сомневаемся, что естественные в условиях разрядки расширения контактов, обмен духовными ценностями, информацией, развитие связей между общественностью различных стран хорошо послужат распространению правды о социализме, завоеванию на сторону идей научного коммунизма новых и новых сторонников». Однако мы против навязывания чуждых нам идей, против пренебрежения нашими обычаями, законами, принципами. Мы против вмешательства в наши внутренние дела.

Асы антикоммунизма развернули новый тур антисоветской истерии. Они пытаются бросить тень на миролюбивую внешнюю политику Советского Союза, на советскую социалистическую демократию, все вновь и вновь ратуя за ее реформуацию на манер милой их сердцу западной, буржуазной демократии. Говоря об этой истерии, западногерманский писатель Петер Шют пишет:

«Литературные разделы всех буржуазных газет, начиная с «Ди вельт», «Ди цайт» и кончая «Франкфуртер рундschau», заполнены сейчас статьями о якобы имеющем место ужесточении советской культурной политики, а радио- и телевизионные комментаторы всего «свободного мира», как и в аденauerовские времена, изливают причитания по поводу страданий угнетенных интеллектуалов и писателей в Советском Союзе. «Единодушное возмущение» выплескивается далеко за национальные границы. К этому хору присоединяют свои голоса также «Монд» и «Нью-Йорк таймс». Невольно зарождается подозрение: в данном случае речь идет о широко задуманной антисоветской кампании, спланированной опытными людьми из ЦРУ, специалистами по обработке общественного мнения».

Петер Шют, несомненно, прав. Речь действительно идет о тщательно подготовленной и осуществляемой опытными антисоветчиками кампании против СССР, против процесса разрядки международной напряженности, против сотрудничества и безопасности в Европе.

Западных ревнителей демократии насколько не волнуют кровавый террор военной хунты в Чили, бесчинства расистов в Африке, тотальная слежка за гражданами в их собственном «свободном» мире и т. п. Зато они льют крокодиловы слезы по поводу «преследования интеллектуалов» в Советском Союзе. Им и дела нет до того, что эти «интеллектуалы» — ничтожная горстка далеких от народа, чуждых его интересам людей типа Сахарова и Солженицына, Красина и Якира.

Характеризуя причины новой антисоветской кампании, Генеральный секретарь Французской коммунистической партии Жорж Марше отметил, что в результате поворота, благоприятного для ослабления напряженности, империалистические круги «со страхом думают о мирном сосуществовании, об успехах борьбы за ликвидацию блоков и за разоружение». Всякий непредубежденный человек понимает, что речь здесь идет вовсе не о защите неких гуманистических идеалов, а все о том же стремлении реакционных империалистических кругов дискредитировать социализм, подорвать его идеологию.

Что касается социалистической демократии, то это — высший из известных истории типов демократии. Она создана трудящимися и для трудящихся, она дает им невиданные права и свободы, обеспечивает эти права материально, политически, духовно. Наша демократия постоянно развивается и совершенствуется, а всеобщий мир и безопасность народов создаются для этого самые благоприятные условия. Социализм, демократия и мир неразделимы.

В. БОЛЬШАКОВ.
«Правда».

КТО СТОИТ НА ПОЗИЦИЯХ «ХОЛОДНОЙ ВОЙНЫ»

некоторые лидеры ХДС вроде Альфреда Дреггера открыто призывали к наращиванию вооружений в Европе и к «неизбежному увеличению расходов на оборону».

Воплями о «советской угрозе» организаторы этой клеветнической кампании пытались добиться не только увеличения военных бюджетов. Нагнетание антикоммунистической истерии, муссирование обветшалых мифов «холодной войны» об «агрессивности» СССР полностью соответствовало и идеологической сверхзадаче буржуазной пропаганды — любым путем дискредитировать облик социализма.

Идея «холодной войны» посрамлена, а ее практика уходит в прошлое. Однако порождения этого недоброго времени еще живут, и искоренить их нелегко. Между тем утверждение принципов мирного сосуществования государств с различным общественным строем немислимо без устранения этих пережитков. «Эти пережитки, — говорил, выступая в июле этого года в конгрессе США, сенатор Майк Мэнсфилд, — очень мало способствуют удовлетворению потребностей нашего времени. Они могут очень дорого обойтись. Что еще более серьезно, они препятствуют усилиям по созданию структуры отношений, отвечающих требованиям сегодняшнего и завтрашнего дня». К числу пережитков «холодной войны» на Западе, продолжал Мэнсфилд, «следует отнести НАТО и такие институты, как радиостанции «Свободная Европа» и «Свобода», а также комитет по контролю над торговлей стратегическими материалами. К ним же следует отнести и прочно окопавшиеся гражданские чиновничьи аппараты в странах Европы, которые были раздуты ради ведения «холодной войны».

Те реакционные империалистические силы, которые возражали и поддерживали эти и иные атрибуты «холодной войны», решительно не хотят отказываться от бредовых идей «отбрасывания», а на худой конец «деформации», «размягчения» коммунизма. Они усиленно толкуют об «измене» идеям «свободы» и «демократии» всякий раз, когда предпринимается шаг для нормализации отношений социалистических стран с ФРГ, Соединенными Штатами и другими странами капитализма. Дело дошло до того, что «Нью-Йорк таймс» назвала «неприличными» переговоры представителей госдепартамента США с ГДР, а некоторые органы печати Западной Европы и США сейчас прилагают максимум усилий для того, чтобы сорвать нормализацию отношений между Чехословакией и ФРГ. Подоплека всех этих кампаний достаточно прозрачна, да ее и не особенно скрывают — речь о любых переговорах с социалистическими странами Восточной Европы, по мнению господ антикоммунистов, может идти лишь при условии «либерализации» существующего там строя и непременно — по образцу буржуазной демократии. Не мудрено, что у антикоммунистов вызывает бешеную злобу решимость народов стран социализма твердо идти по избранному ими пути, укреплять и развивать социалистическую государственность и демократию.

В своих попытках гальванизировать «холодную войну» и вернуть к жизни порожденные ею институты антикоммунизма всячески поощряют деятельность националистического эмигрантского отребья. Сильные буржуазные издания охотно предоставляют свои страницы лидерам международного сионизма, трубящим на весь мир о «преследовании евреев в СССР», а также украинским националистам и бывшим пособникам гитлеровцев из прибалтийских советских

«ставшие известными в Израиле или других капиталистических государствах своими антисоветскими заявлениями». Сионистов и других буржуазных националистов и шовинистов объединяет с империалистической реакцией ненависть к социализму, к государству рабочих и крестьян, раз и навсегда ликвидированному национальную рознь, утвердившему отношения братской дружбы и сотрудничества народов.

С оголтело-антикоммунистической реакцией смыкаются сегодня и те, кто выступает с позиций «озабоченности» по поводу «развития демократии» в странах социализма, не оставляя при этом надежд уничтожить или хотя бы ослабить социализм за счет «разрыхления» и «размывания» коммунистической убежденности граждан Советского Союза и других социалистических стран. Эти господа «либералы» от антикоммунизма тщатся использовать процесс разрядки международной напряженности, обмен информацией и развитие связей между капиталистическими и социалистическими государствами, расширение торговли между ними для широкого экспорта буржуазной идеологии в страны социализма, для вмешательства в их внутренние дела, для организации идеологических диверсий. Идея эта не нова. В ее основу положены рекомендации, подобные тем, с которыми выступал безызвестный антикоммунист Збигнев Бжезинский. Он не раз рекомендовал «добиваться эволюции» советского строя за счет «разжигания внутреннего несогласия», поощрения идеи «политического плюрализма» (под этим на Западе подразумевают многопартийную систему буржуазного образца) — то есть добиваться реставрации капитализма в странах социализма.

Требования идеологических и неких «режимных» уступок от СССР ныне все чаще проникают на страницы западных газет, содержатся в выступлениях недальновидных политиков. Так, итальянская газета «Стампа» требует, чтобы Советский Союз и социалистические страны пошли, раз уж они «нуждаются в сотрудничестве с западными державами», на «некоторые изменения своего режима». Иначе, как утверждает газета, «общественность в Германии или Америке не поняла бы и не одобрила бы сотрудничество с Советским Союзом и в конечном счете сделала бы его невозможным». Не будем приводить здесь результаты опросов общественного мнения в тех же США, от имени которых «Стампа» почему-то пытается говорить: известно, что эти опросы свидетельствуют о поддержке народом США расширения советско-американского сотрудничества. Вместе с тем со всей определенностью напомним зарубежным «реформаторам» социализма и их хозяевам о том, что коммунисты не продают и не обменивают своих идеалов и принципов. Это во-первых. А во-вторых, еще раз напомним этим «доброжелателям», «пекущимся» о социализме, а точнее, пытающимся вмешаться в наши внутренние дела, и о том, что Советский Союз и другие социалистические страны пришли с предложениями о сотрудничестве к западным державам не в роли просителей, а как равноправные партнеры. «Стампа» могла бы проконсультироваться на этот счет хотя бы с итальянской фирмой «Фиат», успешно сотрудничающей с Советским Союзом к обоюдному выгоде.

Что касается разрядки напряженности в целом, то она в равной мере отвечает интересам народов СССР и США, всех народов планеты.

Между тем для отравителей международной атмосферы интересы народов не

ГУКІ РОДНАЙ МОВЫ

хроніка

культурнага

жыцця

Выдавецтва «Навука і тэхніка» выпусціла кнігу «Гукі беларускай мовы». Аўтары яе — кандыдат філалагічных навук загадчык лабараторыі эксперыментальнай фанетыкі Інстытута мовазнаўства імя Я. Коласа АН БССР Аляксандр ПАДЛУЖНЫ і старшы навуковы супрацоўнік гэтай лабараторыі Валерый ЧЭКМАН. Журналіст В. НЯКРАСАУ узяў інтэрв'ю ў аўтараў манаграфіі.

— Чым абумоўлена з'яўленне гэтай кнігі?

А. ПАДЛУЖНЫ. Цікава, да беларускай мовы сярод славянаў усяго свету вельмі вялікая. Звесткі аб ёй, асабліва па фанетыцы, дапамагаюць больш дакладна ўваскрасіць гісторыю развіцця і фарміравання ўсходнеславянскіх народнасцей. Неабходны падобны матэрыял і для любога славяна, які займаецца гісторыяй славянскіх моў і народаў. На навуковай фанетыцы базіруюцца падручнікі, не абыйсціся без яе акцэрам, дыктарам.

Усе ведаюць, што беларускія гукі адрозніваюцца, напрыклад, ад рускіх. Але чым? Наша лабараторыя як раз вывучае асаблівасці беларускай вуснай мовы. Вынікі работы і ляглі ў аснову кнігі.

В. ЧЭКМАН. Складзі паўнае ўяўленне аб працэсе мовы нават пры дапамозе прыбораў пакуль што нікому не ўдалося. Нашай задачай было — даць апісанне гукаў, па-

казаць адрозненні гукаў беларускай мовы ад гукаў іншых моў. Чалавек здольны ўказаць на адрозненне, але не можа яго растлумачыць. А яно абумоўлена розным становішчам органаў мовы пры вымаўленні. Мы выбралі шэраг спецыяльных метадаў, якія даюць магчымасць устанавіць, якое становішча органы мовы займаюць.

— Ці не маглі б вы назваць асноўныя з гэтых метадаў?

А. ПАДЛУЖНЫ. Перш за ўсё, гэта фатаграфіі поласці роты, дзе абзначаны месцы дакранання языка да паднябення і ніжніх зубоў. Такіх фатаграфій зроблена каля паўтары тысячы. Вядома, не ўсе яны ўвайшлі ў кнігу. Затым — кінарэнтген поласці рота і глоткі пры вымаўленні гукаў. Першы метада паказваў становішча языка ў гарызантальнай, а другі — у вертыкальнай плоскасці. У спалучэнні абодва метады даюць малюнак становішча, руху органаў мовы. Яшчэ мы рабілі кіназдымку губ у час вымаўлення.

— Хто дапамагаў вам у рабоце, каго вы фатаграфавалі?

В. ЧЭКМАН. Мы падбіралі людзей, якія выразна і правільна гавораць па-беларуску. Гэта былі выкладчыкі і студэнты філалагічнага факультэта Белдзяржуніверсітэта, фізікі, геалагі, словам, розныя людзі.

— Ці ўдалося выявіць ад-

розненне беларускай фанетыкі ад іншых фанетык?

А. ПАДЛУЖНЫ. У мінулым стагоддзі некаторыя філолагі выказвалі думку, што ў беларускай фанетыцы няма гукавых асаблівасцей, рысаў, якіх нельга было б сустрэць у суседніх мовах. Наша даследаванне дае права сказаць: у беларускай фанетыцы існуюць такія рысы, якія не ўласцівыя суседнім славянскім мовам. Найбольш яркія асаблівасці выяўлены пры вымаўленні шыпячых і мяккіх свісцячых гукаў.

— Гэтыя асаблівасці могуць многае сказаць спецыялісту?

В. ЧЭКМАН. Вядома, я, напрыклад, магу вызначыць, ці з'яўляецца для майго суб'екта беларуская мова роднай і, калі гэта так, то прыблізна ў якой вобласці ён нарадзіўся. Прычым, доўга гутарыць для гэтага няма неабходнасці. Дастаткова, каб чалавек палчыў ад 1 да 10.

— У пачатку нашай гутаркі вы казалі аб цікавасці, якую праяўляюць зарубежныя вучоныя да беларускай мовы. У чым яна выяўляецца?

В. ЧЭКМАН. Жывой беларускай мовай і яе дыялектамі пастаянна цікавяцца вучоныя-спецыялісты Польшчы, Чэхаславакіі, ГДР, ФРГ, Швецыі, Францыі, Англіі, ЗША і іншых краін. Па іх просьбе мы пасылаем плён-

кі з запісамі беларускай дыялектнай і літаратурнай мовы. Як нам вядома, гэтыя матэрыялы выкарыстоўваюцца для стварэння сыхавой хрэстаматыі славянскіх моў. Цікавацца за рубяжом нашай літаратурай па мове, фанетыцы. Ва ўніверсітэтах многіх краін курс беларускай мовы для славянаў з'яўляецца абавязковым.

— Якое практычнае прымяненне можа знайсці ваша работа?

А. ПАДЛУЖНЫ. Працэс гаварэння — справа аўтаматычная. Але можна кантраляваць сваё вымаўленне, маючы ўзор. Напрыклад, карцінку са становішчам органаў мовы. Такім чынам можна выпраўляць дэфекты мовы, «ставіць» вымаўленне. Прадбачыць, якія цяжкасці ўзнікнуць пры вывучэнні якой-небудзь замежнай мовы. І ў той жа час не навучаць таму, што агульнае ў мовах, натуральнае для гаворачага. Можна больш рацыянальна планаваць, колькі часу пры навучанні спатрэбіцца на тую або іншую фанетычную з'яву. Мы сталіся паўней асвятліць усю фанетычную тэрміналогію. Значэнне многіх тэрмінаў раскрыта не толькі вусна, але і наглядна — у кнізе каля тысячы ілюстрацый.

Мы расцэньюем сваю работу толькі як першы крок на шляху стварэння поўнага навуковага апісання фанетыкі беларускай мовы.

У АПОШНІ час рэспубліканскія выдавецтвы сталі часцей выпускаць кнігі на замежных мовах. Гэтыя выданні ў першую чаргу адрасуюцца нашым сябрам за мяжой, усім тым, хто цікавіцца гісторыяй і сённяшнім днём Беларусі. Папулярнасцю карыстаюцца таксама альбомы, буклеты.

Нядаўна выйшаў з друку чарговы буклет на англійскай і французскай мовах. Называецца ён «Савецкая Беларусь». Аўтар тэксту М. Дубянецкі. Буклет прыгожа аформлены. Каляровыя і чорна-белыя фатаграфіі знаёмяць з развіццём прамысловасці, сельскай гаспадаркі, культуры, з прыродай беларускага краю.

У БРЭСЦЕ адбылася прэм'ера камедыі вялікага іспанскага драматурга П. Кальдэрона «Дама-невідзімка». П'еса гэта раней ставілася на беларускай сцэне — у 1956 годзе яе паказаў коласайцы, у 1964 паставіў Рэспубліканскі тэатр юнага гледача. Рэжысёр новага спектакля ў Брэсцкім абласным тэатры імя Ленінскага камсамола Беларусі — М. Кавальчук, мастацкае афармленне Ю. Тура.

СВОЕАСАБЛІВЫ юбілей адзначыў нядаўна кінамеханік Фёдар Федаркоў. Вось ужо 25 гадоў дэманструе ён кінафільмы ў вёсцы Забелышына Хоцімскага раёна. Гэтымі днямі Ф. Федаркоў паказаў сваім аднавяскоўцам шасцітысячны кінасеанс.

За ўзорную працу кінамеханік узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны», Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР, граматамі Міністэрства абласнога ўпраўлення кінафікацыі і дырэкцыі Хоцімскага галоўнага кінаатра.

БОЛЬШ як чвэрць стагоддзя займаецца інкрустацыяй па дрэве рабочы Гродзенскай мэлавай фабрыкі Уладзімір Іваной. Яго творы дэманстраваліся на абласных і рэспубліканскіх выстаўках народных умельцаў. Абласны дом народнай творчасці набыў нядаўна партрэты Янкі Купалы і Якуба Коласа, якія па-майстэрску складзены ім з кавалачкаў драўніны. Цікава выкананы ў Івановым партрэты Ф. Дзяржынскага і С. Прытыцкага.

СЕЛЬСКАЯ бібліятэка адкрылася ў невялікай вёсцы Вераб'евічы Слонімскага раёна. Цяпер на Слонішчыне амаль у кожнай вёсцы ёсць клуб або бібліятэка.

Шлях у мастацтва ў кожнага свой. Праз нялёгкую працу, якой аддадзены гады жыцця, праз пакуты і сумненні, праз маленькія і вялікія творчыя адкрыцці. У пачатку гэтага шляху ў юнакоў і дзяўчат нашай краіны ёсць шмат агульнага — не-

абмежаваныя магчымасці для развіцця здольнасцей. Віяланчальнік Слава СЦЯПАНАУ займаецца на аддзяленні музыкі ў рэспубліканскай школе для таленавітых дзяцей, якая была створана ў Мінску 10 год назад.

Другі здымак зроблен у Мінскім харэаграфічным вучылішчы, адкуль выйшла нямала выдатных танцоўшчыкаў.

Фота А. НИКАЛАЕВА і У. ЛУПЕЙКІ.

нашы славетныя землякі

СЦЯПАН ІВАНОЎ ПА МЯНУШЦЫ ПАЛУБЕС

Раздзел з кнігі мастацтвазнаўцы Ю. АЎСЯННІКАВА «Сонечныя пліткі»

спешліваць, з якой Аляксей Міхайлавіч пастараўся забрэць сабе былых патрыяхоўных умельцаў, лепш за ўсё сведчыць аб іх таленце і высокай кваліфікацыі.

Дзякуючы царскаму ўказу аб пераводзе майстроў, нам сталі вядомыя іх імёны і кароткія біяграфіі. Большасць майстроў, менавіта майстроў, а не вучняў і чаляднікаў, аказаліся ўрадзінцамі беларускіх зямель. Гісторыкам трэба будзе яшчэ аддаць належнае беларусам, якія аказалі даволі значны ўплыў на рускую

культуру другой паловы семнацатага стагоддзя.

Знаходзячыся пад уладай польскай шляхты, ураджэнцы беларускіх гарадоў мелі добрую магчымасць азнаёміцца з заходнееўрапейскім мастацтвам, архітэктурай. Але працуючы на захадні манер, майстры Оршы, Полацка, Шклова, Мсціслава духоўна ўсё ж мелі цягу да праваслаўнай Масквы. І не выпадкова смялейшыя адважаліся ўцякаць на ўсход праз граніцу. Апрача хатняга скарбу, прыносілі яны туды свае веды, густ, прафесійныя навыкі. Несумненна,

што здзіўляючаму росквіту расійскай архітэктуры і дэкаратыўнага мастацтва пры Аляксею Міхайлавічу ў належнай меры садзейнічаў і прыток свежай «духоўнай крыві» з захаду. У гісторыі літаратуры назаўсёды застаецца імя паэта, драматурга, педагога Сімеона Полацкага (Самуіла Емяльянавіча Пятроўскага-Сіціянавіча).

У першай маскоўскай тэатральной трупе пастара Грэгары налічвалася дваццаць шэсць ураджэнцаў Беларусі.

У будаўніцтве і ва ўпоўнаванні слаўтага Каломенскага

палаца, празванага сучаснікамі «восьмым чудам свету», галоўную ролю адыгрывалі беларускія майстры і сярод іх Клім Міхайлаў. Праславіўся Міхайлаў і стварэннем разнаго іканастаса ў Смаленскім саборы Навадзевічага манастыра, Густа пакрыты пазалотай іканастас адсвечваў яркімі ўспышкамі маленькіх язычкоў польмы. Ад нямецкага слова «Flamme» (польмя) і стала называцца прынесена беларусамі ажурная пазалочаная рызьба па дрэве — «флемская».

Беларускія будаўнікі ўявілі ў рускую мову захаднія тэрміны — капітэль, карніз, фрамуга і іншыя. У пяцідзсятыя гады семнацатага стагоддзя знатныя баяры і прыбліжаныя маскоўскага цара ахвотна пера-

[Заканчэнне на 8-й стар.]

ДВОЕ І ВОСЕНЬ.

Фотаэцюд Э. ТРЫГУБОВІЧА.

Пятрусь БРОУКА

НАДЫХОД ВОСЕНІ

Вось і лета сышло,
Адспявалі калосі,
Цяжка нам заўважаць,
Як з'яўляецца восень.

Непрыкметна зусім —
Праплыве павуцінкай,
Гляне жоўтым лістком
З-пад зялёнай хусцінкі.

Усплыве туманом
Над рачулкаю соннай,

Устрывожыць дымком
З пахам бульбы пячоной.

Зачаруе агнём
Маладзенькай рабіны,
На адлёце крылом
Памахае бусліным.

А пасля,
А пасля
Ліст апошні сарвецца...
Ды не знаю, чаму
Ты мне, восень, па сэрцу!

СЦЯПАН ІВАНОЎ ПА МЯНУШЦЫ ПАЛУБЕС

[Заканчэнне.
Пачатак на 7-й стар.]

возілі з вызвалены ад палякаў старых рускіх гарадоў таленавітых умельцаў. Так, з горада Копыся вывез Нікан кафельнага майстра Ігната Максімава. Патрыярх пасяліў ганчара ў Іверскім манастыры на Валдаі, дзе незадоўга перад тым усталываліся ўцёкшыя з Беларусі манахі, якія прывезлі з сабой друкарню. Тут, у манастыры, удалечыні ад Масквы, наладзіў Максімаў вытворчасць першай у Расіі цанінай — паліхромнай кафлі.

У 1654 годзе князь Трубяцкой прывёз у Маскву з Мсціслава ганчара Сцяпана Іванова. (Цікава, што Сцяпан быў земляком аднаго з рускіх першадрукароў — Пятра Мсціслаўца). Відаць, надзяліла прырода Сцяпана Іванова незвычайнымі здольнасцямі, калі ўжо ў 1658 годзе забраў яго да сябе на будаўніцтва Нова-Іерусалімскага храма патрыярх Нікан. У Новым Іерусаліме і сустрэліся два выдатныя майстры — Ігнат Максімаў і Сцяпан Іваноў. Потым некалькі разоў іх прозішчы будыць упамінацца побач, але ўсё часцей і часцей дакументы пачнуць гаварыць толькі аб адным Сцяпане. Гэта першае і галоўнае сведчанне растучага прызнання выдатных здольнасцей Іванова.

Царква Рыгора Неакесарыйскага, што і цяпер стаіць на Вялікай Пялянцы ў Маскве, упрыгожана кафляй з пышным узорам, які нашы продкі называлі «павінае вока». Але такой жа кафляй апраўты парталы дзвярэй у Нова-Іерусалімскай храме. Так нечакана стала нам вядома, што менавіта рабіў Сцяпан Іваноў для ўпрыгожвання храма Нікана. Кафельныя фрызы з «павіным вокам» сустракаюцца і на са-

боры ў Ізмайлаве, і ў Андрэўскім манастыры (што на Ленінскіх гарах непадалёку ад моста Акружнай чыгункі), і нават у Іосіфа-Валакаламскім манастыры.

Ніхто не пакінуў апісання вонкавага выгляду самога Сцяпана Іванова. Толькі выпадка даў малюсенькую магчымасць часткова аднавіць партрэт майстра. У архіўных дакументах той пары неаднаразова ўпамінаецца кафельны майстар Сцяпан Палубес. І раптам у адным з запісаў ад 24 верасня 1693 года сустракаем: «Москвитину печному мастеру Степану Иванову сыну Полубесу дано за дело трех печей и за изразцы... 27 рублей». Значыць, Сцяпан Іваноў і Палубес адна і тая ж асоба? Але чаму ж такое нечаканае «Палубес»?

Рускі чалавек ва ўсе часы хутка і ахвотна надзяляў сваіх таварышаў па рабоце трапнымі, запамінальнымі мянушкамі. Відаць, «Палубес» і было такім трапным словам-характарыстыкай, якое назісёды прыстала да майстра. Не крыўднае «Бес», а менавіта хітрае, дабрадушнае «Палубес». Гэта мянушка і дае магчымасць нам крыху пафантазіраваць і ўявіць сабе, якім быў Сцяпан. Невялікі ростам, чарнявы, хуткі ў рухах, звёрткі, ахвочы да жартаў, ён сапраўды быў падобны на вельмі вясёлае чарцяня. Яго энергія хапала на дзесяціях. Прагны да работы, ён пакінуў творы, якія здзейснілі рэвалюцыю ў рускай архітэктурнай кераміцы.

У канцы пятнаццатага і ў шаснаццатым стагоддзі пачатку італьянцы Лука і Андрэа дэла Робія, а потым француз Бернар Палісі ўпрыгожылі многія грамадскія будынкі сваіх родных гарадоў пяцікаляровымі керамічнымі барэльефамі. Тыя нямногія, што ўцалелі да

нашых дзён, з'яўляюцца прадметамі ўважлівага зывучэння мастацтвазнаўцаў. Да пачатку семнаццатага стагоддзя вытворчасць каляровых керамічных барэльефаў у Еўропе пачала марнець і памерла ў забыцці. Адрадзілася яна толькі ў канцы стагоддзя ў Расіі стараннямі Іванова-Палубеса.

Для маленькай царквы Успенія ў Ганчарнай слабадзе Масквы (яна і цяпер стаіць на рагу вуліцы Валадарскага і Ганчарнага завулка) вырабіў «государев ценнинных дел мастер» Сцяпан Іваноў паўтараметровыя гарэльефы чатырох евангелістаў. (Такая ж вышыня ў кафельнага фрыза работы Бернара Палісі на будынку шпітэля ў Пісто). Кожная з фігур адціснута ў чатырох формах. Тры ніжнія формы стандартныя для ўсіх евангелістаў, сямімайныя толькі чатыры верхнія формы для галазы.

Каржакаватыя, з кароткімі буйнымі нагамі, чорнабародыя старыя размясціліся на вонкавым баку купальнага барабана. Стаяць яны суровыя, замкнёныя, зусім не святыя, а звычайныя мужыкі-аратыя.

Відаць, такіх гарэльефаў было выраблена нямала. Упрыгожвалі яны царкву Стэфана за Яузай, сабор Данілава манастыра, маскоўскую царкву Ермалая на Садовай вуліцы, Салотчынскі манастыр пад Разанню. З дакументаў вядома, што кафлю для Салотчы вырабляў Сцяпан Палубес. І калі лічыць, што ўзорыстыя капіталі калон, барэльефныя адбіткі херувімаў і лівійныя маскі ў храме на Істры былі пачаткам наватарскага шляху Палубеса, то керамічныя фігуры евангелістаў можна разглядаць як яго завяршэнне. Пасля смерці Сцяпана аж да самога канца дзевятнацатага стагоддзя ніхто больш не браўся за вырашэнне падобных задач.

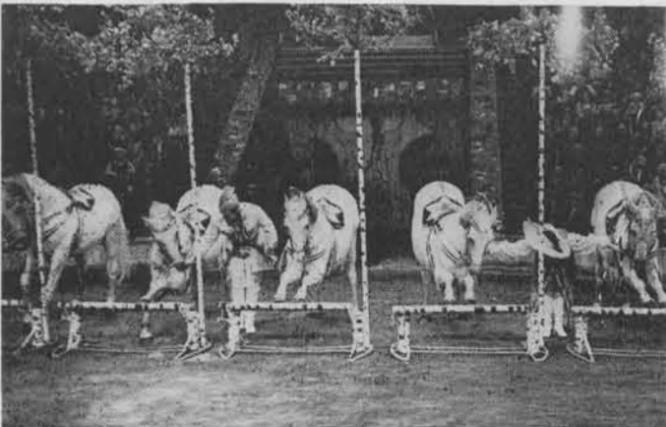
«РУСКІЯ САМАЦВЕТЫ»

Цыркавое прадстаўленне «Рускія самацветы» стала дыпломнай работай выхаванца Дзяржаўнага інстытута тэатральнага мастацтва імя А. Луначарскага В. Галаўко. Вось ужо тры гады глядачы Масквы і Львова, Ленінграда і Баку апладзіруюць гэтай праграме, адзначанай у свой час першай прэміяй на Усеаюзным аглядзе новых твораў цыркавага мастацтва. «Рускія самацветы» захапіліся глядачы Чэхаславакіі, Злучаных Штатаў Амерыкі і Канады. Газета «Таронта дэйлі стар», напрыклад, назвала праграму «фантастычным відовішчам». Рэжысёр не супакойваецца на дасягнутым. У спектакль уносяцца карэктывы, шліфуюцца яго кампаненты.

І вось чарговая гастроль — у Мінску. Калі знаёмішся з праграмай, адзначаеш перш-наперш, што рэжысёр знітаваў усе нумары або выступленні кардэбалету або рэпрызамі клоунаў, і гэта надае відовішчу нешта нахшталт цыркавага паказу рускага народнага свята-гуляння. Пэўная стылізацыя ёсць і ў дэкаратыўным афармленні, касцюмах, атрыбутах. У музыцы гучаць рускія народныя матывы, удала выкарыстоўваюцца цытаты з класічных твораў. Замест традыцыйных клоунаў на дыване — скамарохі.

Амаль на пачатку прадстаўлення на арэну «выплывае» карагод рускіх дзяўчат у прыгожых сарафанах. На плячах — каромыслы з вядзерцамі. Адрознівае іх імклівым тэмпе каскады адмысловых трукаў робяць хлопцы. Яны спаборнічаюць перад дзяўчатамі — хто зробіць самы мудрагелісты нумар. А тады з'яўляюцца яшчэ і скамарохі... Адчуванне кірмашовай вяселі захаліць ўжо не толькі арэну, а і ўсю глядзельную залу. На арэне сапраўдныя самацветы цырка. Акрабаты трупы Аляксандра Бондарова працуюць без напружання, лёгка, дакладна, імкліва. Толькі пасля таго, як яны заканчваюць свой нумар, пачынаеш думаць, што гэта на мяжы неверагоднага. Вясёлая сцена вясковага свята, на якім так шчыра раскрываюць свае таленты гэтыя зграбныя і дужыя хлопцы, бярэ залу ў палон. А як хораша прадумана выступленне заслужаных артыстаў РСФСР Людмілы Котавай і Юрыя Ермалаева! Яны выконваюць конна-танцавальную сюіту «Руская бярозка». Нумар радуе, абуджае пазычны настрой.

Нібы спаборнічаючы з сюітай «Руская бярозка», на арэне імкліва з'яўляюцца ролікабежцы артысты Дубавіцкія. Харэаграфічныя мініяцюры змяняюцца дэманстрацыяй хуткасці і спрыту. Зноў жа, маючы самастойнае значэнне, нумар нібы ўліваецца ў агульную атмасферу народнага свята-гуляння. Калі дадаць да гэтага, што прыемнае ўражанне пакідаюць дрэсіраваныя сабакі лаўрэата Усеаюзага агляду цыркавага мастацтва Аляксандра Папова, арыгінальныя канструкцыі турнікоў і артысты пад кіраўніцтвам Ігара Бесараба, таленавітыя клоуны-скамарохі Пётр Талдонаў, Віталій Доўгань і Віктар Мінаеў, то стане ясным вялікі плён рэжысёрскай задумкі В. Галаўко і зразумелымі тыя дружныя апладысменты, якімі ўзнагароджваюць артыстаў удзячныя мінскія глядачы.

НА ЗДЫМКАХ: фрагмент з сюіты «Руская бярозка»; выступаюць эквілібрысты і дрэсіроўшчыкі.

ГУМАР

У рэстаране афіцыянт накрывае стол для банкета. Метрдэль, які праходзіў міма, спыняецца і здзіўлена пытае яго:

— Паслухай, чаму гэта ў цябе адлегласць паміж прыборамі па два метры?

— Дык банкет жа наладжвае клуб рыбаловаў...

Амерыканка і парызжанка размаўляюць аб каханні.

— Француз, — гаворыць парызжанка, — заваёўвае жанчыну плячотнасцю. Спачатку ён цалуе кончыкі пальцаў, потым руку, вуша, шыю...

— Бог ты мой! — уздыхае амерыканка, — амерыканец за гэты час ужо вяртаецца з вясельнага падарожжа.

Тэхаская дама гаворыць свайму знаёмай:

— Майму беднаму мужу ўсё жыццё не шанцавала, яму шанцавала толькі пасля смерці.

— Як пасля смерці?

— Калі яму капалі магілу, натрапілі на нафту.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-65-84, 33-03-15, 33-65-91,
33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 1094.